

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับ HIA ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง:

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

สมพร เพ็งคำ

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

หมวดสิทธิชุมชน: มาตรา ๖๗ วรรคสอง

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือสุขภาพ ได้ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

สิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพ: มาตรา ๕

บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

บุคคลมีหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการให้เกิดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมตามวรรคหนึ่ง

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

สิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพ: มาตรา ๑๐

เมื่อมีกรณีที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเกิดขึ้น
หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว ต้องเปิดเผยข้อมูลนั้น
และวิธีป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพให้ประชาชนทราบและจัดหาข้อมูล
ให้โดยเร็ว

การเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่งต้องไม่มีลักษณะเป็นการละเมิด
สิทธิส่วนบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

สิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพ: มาตรา ๑๑

บุคคลหรือคณะบุคคลมีสิทธิร้องขอให้มีการประเมินและมีสิทธิร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ

บุคคลหรือคณะบุคคลมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของตนหรือของชุมชนและแสดงความเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

สิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพ: มาตรา ๒๕(๕)

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) มีหน้าที่และอำนาจ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับ

- ระบบสุขภาพ
- **ผลกระทบด้านสุขภาพ** ที่เกิดจากนโยบายสาธารณะทุกระดับ
นโยบายและระดับปฏิบัติการ

ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

หมวด ๕ การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ

ข้อ ๓๘

ให้รัฐจัดให้มีกลไกทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ โครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ให้รัฐส่งเสริม อปท. ให้มีศักยภาพในการใช้กระบวนการ HIA ในการกำหนดนโยบาย จัดทำ หรืออนุญาตให้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และติดตามให้ผู้ดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดำเนินการด้วยความรับผิดชอบ

ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

หมวด ๕ การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ

ข้อ ๓๘ (ต่อ)

ให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมตัวกันและมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพเพื่อปกป้องสิทธิของชุมชนจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ โครงการ หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน และจัดให้มีกลไกการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนที่ได้รับผลกระทบและแก้ไขปัญหาย่างทันทีทัน่วงที่

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้าน สุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ

องค์ประกอบของหลักเกณฑ์ HIA ตามประกาศของ คสช.

- หมวดที่ ๑ ความหมายและหลักการ
- หมวดที่ ๒ นโยบายสาธารณะ โครงการหรือกิจกรรม
ที่ต้องและที่ควรทำ HIA
- หมวดที่ ๓ กระบวนการและขั้นตอนการทำ HIA
- หมวดที่ ๔ การพัฒนาระบบ HIA

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หมายถึง

“กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสุขภาพของประชาชน ที่อาจจะเกิดขึ้นจากนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรม ใดๆอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างหากดำเนินการในช่วงเวลาและพื้นที่เดียวกัน โดยมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและมีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว”

นโยบายสาธารณะ หมายถึง

“ทิศทางหรือแนวทางที่สังคมโดยรวมเห็นว่าหรือเชื่อว่า ควรจะดำเนินการไปในทิศทางนั้น รวมถึงนโยบายที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรที่กำหนดมาจากรัฐด้วย”

หลักการของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

- หลักประชาธิปไตย
- หลักความเป็นธรรม
- หลักการใช้ข้อมูลหลักฐานอย่างเหมาะสม
- หลักความเหมาะสมในทางปฏิบัติ
- หลักความร่วมมือ
- หลักการสุขภาวะองค์รวม
- หลักความยั่งยืน

โครงการหรือกิจกรรมที่ต้องทำ HIA คือ

โครงการหรือกิจกรรมที่มีประเภทและขนาดตามประกาศโครงการหรือกิจกรรมที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

นโยบายสาธารณะ โครงการ หรือกิจกรรม ที่ควรทำ HIA คือ

นโยบายสาธารณะ และการดำเนินกิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนอย่างรุนแรงในอนาคต ดังต่อไปนี้คือ

- การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง ที่อาจนำมาสู่โครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรุนแรงในอนาคต
- การจัดทำแผนภูมิภาค(เช่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากภาค)
- การจัดทำแผนโครงข่ายการคมนาคม
- การจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า
- การจัดทำแผน/ยุทธศาสตร์การพัฒนาแร่/เหมืองแร่

นโยบายสาธารณะ โครงการ หรือกิจกรรม ที่ควรทำ HIA (ต่อ)

- การกำหนดนโยบายและ/หรือการวางแผนการเพาะปลูก/เพาะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตที่
ดัดแปลงพันธุกรรม
- การกำหนดนโยบายและ/หรือการวางแผนทำการเกษตรขนาดใหญ่
- การกำหนดนโยบายและ/หรือการวางแผนเกี่ยวกับวัตถุอันตราย กากของเสีย
อันตราย และสารกัมมันตภาพรังสี
- การกำหนดนโยบายการค้าเสรีหรือการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศตามมาตรา
๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- การวางแผนเพื่อดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางการอนุรักษ์
เช่น พื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติและ
ระดับนานาชาติ เป็นต้น

กระบวนการและขั้นตอนของ HIA

มี ๔ รูปแบบ คือ

๑. กรณีโครงการหรือกิจกรรมที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพตามมาตรา ๖๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๒. กรณีการกำหนดนโยบายสาธารณะและการดำเนินกิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนา
๓. กรณีบุคคลหรือคณะบุคคลขอใช้สิทธิ ตามมาตรา ๑๑ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐
๔. กรณีในฐานะกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

ขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการ HIA

- การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยสาธารณะ (Public Scoping)
- การทบทวนร่างรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพ (Public Review)
- การจัดทำแผนและรายงานการติดตามผลกระทบด้านสุขภาพต่อสาธารณะ

ปัจจัยที่กำหนดสุขภาพหรือ ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ

- การเปลี่ยนแปลงสภาพและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- การผลิต ขนส่ง และการจัดเก็บวัตถุดิบอันตราย
- การกำเนิดและการปล่อยของเสียและสิ่งคุกคามสุขภาพ
- การรับสัมผัสต่อมลพิษและสิ่งคุกคามสุขภาพ
- การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่ออาชีพ การจ้างงานและสภาพการทำงานในท้องถิ่น

ปัจจัยที่กำหนดสุขภาพหรือ ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ

- การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของประชาชนและชุมชน
- การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีความสำคัญและมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
- ผลกระทบที่เฉพาะเจาะจงหรือมีความรุนแรงเป็นพิเศษต่อประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- ทรัพยากรและความพร้อมของภาคสาธารณสุข

การพัฒนาระบบ HIA

เป็นหน้าที่และอำนาจของ กกก.พัฒนาระบบฯ HIA ดังนี้

- ให้มีการทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์ฯ ฉบับนี้อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง และให้รายงานต่อคสช.เพื่อพิจารณาปรับปรุงต่อไป

การพัฒนาาระบบ HIA (ต่อ)

- ให้ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรในระยะ ๒ ปีและ ๕ ปี
 - แผนการวิจัยและพัฒนาเพื่อวางระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้สำหรับการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในระยะ ๕ ปี
 - แผนการสื่อสารสาธารณะ
 - แนวทางการลงทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผน
 - ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน นับตั้งแต่หลักเกณฑ์นี้ประกาศใช้

บทบาทของ อปท.กับ HIA

- ในฐานะหน่วยงานพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น
 - ประกาศนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น
 - จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
 - ออกข้อกำหนด/ข้อบัญญัติของท้องถิ่น
- ในฐานะหน่วยงานอนุญาต
 - การกำหนดเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาต
 - การให้ความเห็นต่อการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในพื้นที่
- ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น/เจ้าพนักงานสาธารณสุข

จบการนำเสนอ ขอบคุณค่ะ

